

Tonga

**NGAAHI TU'UTU'UNI KI HE NGAAHI
LAISENI PISINISI 2025**

NGAAHI TU'UTU'UNI KI HE NGAAHI LAISENI PISINISI 2025

Fokotu'utu'u 'o e Ngaahi Kupu

Ngaahi Tu'utu'uni

1	Hingoa nounou mo e kamata ngaue'aki.....	5
2	'Uhinga 'i Lea.....	5
3	Ngaahi houa ngaue.....	6
4	Lesisita Laiseni Pisinisi	6
5	Fakahu 'o e ngaahi tohi ki he lesisita mo e ngaahi ngaue faka'initaneti.....	7
6	Kau ngaue'aki kuo fakamafai mo e ngaahi 'akauni 'a e kau fakafofonga'i	7
7	Ngaahi foomu lesisita faka'initaneti	8
8	Totongi fakalukufua.....	9
9	Taimi ki hono totongi 'o e ngaahi totongi, ngaahi mo'ua, pe ngaahi totongi ki he faile tomui	9
10	Faka'ataa 'o e ngaahi totongi, ngaahi mo'ua pe ngaahi totongi tomui	9
11	Tohi kole ke lesisita	10
12	Ngaue Fakapisinisi.....	10
13	Vaha'ataimi 'o e lesisita.....	10
14	Fakatonutonu 'o e Lesisita mo e Laiseni	11
15	Kaniseli 'o e lesisita	11
16	Tangi ki he Minisita	11
17	Taimi 'oku kamata ngaue'aki ai 'a hono kaniseli	12
18	Ngaahi tautea	12
19	Fakapekia	12

TEPILE 1

13

NGAAHI TOTONGI 'OKU TU'UTU'UNI

13

NGAAHI TU'UTU'UNI KI HE NGAAHI LAISENI PISINISI 2025

LAO KI HE NGAAHI LAISENI PISINISI [VAHE 17.01]

'I HONO NGAUE'AKI 'a e ngaahi mafai kuo foaki 'i he kupu 23 'o e Lao ki he Ngaahi Laiseni Pisinisi [Vahe 17.01], 'oku fa'u ai 'e he Minisita 'oku ne tokangaekina 'a e fefakatau'aki, 'i he loto ki ai 'a e Kapineti, 'a e Ngaahi Tu'utu'uni ko 'eni -

1 Hingoa nounou mo e kamata ngaue'aki

- (1) 'E ui 'a e Ngaahi Tu'utu'uni ko eni ko e Ngaahi Tu'utu'uni ki he Ngaahi Laiseni Pisinisi 2025.
- (2) Kuo pau ke kamata ngaue'aki 'a e Ngaahi Tu'utu'uni ko eni 'i he 'aho 'e kasete'i ai.

2 'UHINGA'I LEA

- (1) 'I he Ngaahi Tu'utu'uni ko eni, tuku kehe ka 'i ai ha 'uhinga kehe 'oku fiema'u 'i hono tu'unga –
“Lao” ‘oku ‘uhinga ki he Lao ki he Ngaahi Laiseni Pisinisi [Vahe 17.01];
“faka'initaneti” ‘oku ‘uhinga ‘i he –
 - (a) fekau'aki mo e lesisita, ko ha lesisita faka'ilekitulonika 'e lava ke ma'u 'i he 'initaneti;

- (b) fekau'aki mo hono faile 'o ha tohi pe fanongonongo, ko hono faile 'a e tohi pe fanongonongo 'o fakafou 'i he lesisita faka'initaneti; pe
- (c) fekau'aki mo hono pulusi 'o ha foomu, ko hono pulusi 'o e foomu 'o fakafou 'i he lesisita faka'initaneti;

“lesisita faka'initaneti” ‘oku ‘uhinga ia ki he lesisita ‘o e ngaahi laiseni pisinisi na’e fokotu‘u ‘i he ‘initaneti ‘e he Failesisita ‘i he kupu 22(1) ‘o e Lao; mo e

“ngaue faka'initaneti” ‘oku ‘uhinga ki ha ngaue ‘oku ‘oatu ‘e he, pe ma‘ae, Failesisita, ‘a ia ‘oku ne fakangofua ‘a e ngaahi tohi kole, ngaahi faile, ngaahi fanongonongo mo e ngaahi tohi ke lesisita, tiliva, tuku atu pe ‘oatu ki he Failesisita ‘o fakafou ‘i he ‘initaneti ki he lesisita faka'initaneti, ki he totongi ‘o e ngaahi totongi mo e ngaahi mo‘ua, pea mo hono ma‘u ‘o ha ngaahi ngaue kehe ‘oku ‘oatu ‘e he lesisita faka'initaneti.

- (2) Ko e ngaahi lea kotoa pe ‘oku fakamatala‘i ‘i he kupu 2 ‘o e Lao kuo pau ke ngaue‘aki ia ‘i he ‘uhinga tatau mo ia ‘oku tu‘utu‘uni ‘i he Lao ‘i he taimi ‘oku lave ai ki ai ‘i he Ngaahi Tu‘utu‘uni ni.

3 Ngaahi houa ngaue

- (1) Kuo pau ke ‘ataa ‘a e ‘ofisi ‘o e Failesisita ki he kakai ‘i he ‘aho ngaue kotoa pe, lolotonga ‘a e ngaahi houa kuo fokotu‘u ‘e he Failesisita mei he taimi ki he taimi, pe fakalukufua pe ‘i ha tu‘unga pau.
- (2) Kuo pau ke ‘ataa houa ‘e 24 ‘a e lesisita faka'initaneti ki he kakai.

4 Lesisita Laiseni Pisinisi

- (1) Kuo pau ki he Failesisita ke ne fokotu‘u, tauhi mo ngaue‘aki ha lesisita faka'initaneti ‘i ha founa ‘oku tali ‘e he Failesisita ‘i he kupu 22(1A) ‘o e Lao.
- (2) Kuo pau ke kau ‘i he lesisita faka'initaneti, ‘i he tu‘unga ma‘ulalo taha, ‘a e ngaahi fakamatala ko ‘eni –
 - (a) ngaahi laiseni pisinisi kotoa pe kuo lesisita;
 - (b) ngaahi fika lesisita ki he ngaahi laiseni pisinisi kotoa pe kuo lesisita;
 - (c) ko e tu‘asila ‘o e tefito‘i feitu‘u pisinisi mo e ngaahi feitu‘u kehe ‘oku fakahoko ai ‘a e pisinisi ‘i he laiseni pisinisi;
 - (d) ko e ‘aho ‘oku foaki ai ‘a e lesisita kotoa pe ‘o e laiseni pisinisi;
 - (e) ko ha hisitolia ‘o e ngaahi faile kotoa ‘i he Lao ‘oku fekau‘aki mo hono foaki ‘o ha laiseni pisinisi; mo
 - (f) ha fakamatala fakasitetisitika ‘oku pehe ‘e he Failesisita ‘oku taau mei he taimi ki he taimi ke tanaki.

5 Fakahu 'o e ngaahi tohi ki he lesisita mo e ngaahi ngaue faka'initaneti

- (1) 'E ngofua ke fekau'i 'e he Failesisita 'a e fakahu 'o ha ngaahi tohi kole, fanongonongo pe tohi 'i he Lao pe ko e Ngaahi Tu'utu'uni ko eni, ke fakahoko pe 'i he lesisita faka'initaneti.
- (2) 'Oku 'ikai ngaue'aki 'a e tu'utu'uni si'i (1) 'i he taimi 'oku 'ave ai ki he Failesisita ha tohi faka-fakamaau'anga.
- (3) Kuo pau ke ngaue'aki 'a e founa 'oku 'oatu 'e he lesisita faka'initaneti ki he ngaahi tohi kotoa 'oku fakahu mai 'i he ngaue faka'initaneti ki he lesisita faka'initaneti.
- (4) Kapau 'oku lesisita, tiliva, tuku atu pe 'oatu ha tohi ki he Failesisita 'o fakafou 'i he ngaue faka'initaneti, ko e taha 'oku ne lesisita, tiliva, tuku atu pe 'oatu 'a e tohi ki he Failesisita, kuo pau ke ne 'oatu ha tu'asila 'imeili –
 - (a) ki he ngaahi fetu'utaki fakalukufua; mo e
 - (b) fetu'utaki mo e taha 'oku ne ma'u 'a e laiseni pisinisi.
- (5) 'E ngofua ki he Failesisita ke ne 'ikai tali ke ma'u mai pe lesisita ha tohi kapau 'oku pehe 'e he Failesisita ko e tohi 'oku fakahu ange –
 - (a) 'oku kau ai 'a e ngaahi me'a 'oku fepaki mo e lao;
 - (b) 'i he 'uhinga ko ha fa'ahinga me'a na'e 'ikai ke fakahoko pe na'e fakamatala hala'i, kuo te'eki ai ke fakakakato fakalelei;
 - (c) 'oku 'ikai ke faipau ki he ngaahi fiema'u 'a e Lao, ko e Tu'utu'uni ko 'eni, pe ko e founa 'oku 'oatu 'e he lesisita faka'initaneti; pe
 - (d) 'oku 'i ai 'a e ngaahi fakamatala 'ikai totonu 'oku ne fakatupu 'a e ngaahi me'a 'i he tohi ke takihala'i,

'e ngofua ki he Failesisita ke fekau'i ke fakatonutonu pe fakakakato lelei 'a e tohi pea toe fakahu mai, pe ke fakahu ha tohi fo'ou 'i hono tu'unga.
- (6) Ko ha tohi 'oku fakahu mai 'i he Tu'utu'uni ko eni 'oku lau ia na'e 'ikai ke fakahu tuku kehe kapau 'oku tali 'e he Failesisita.
- (7) Kuo pau ke 'ikai tali 'e he Failesisita ha tohi 'oku 'ikai faipau ki he Tu'utu'uni ko eni tuku kehe ka 'i ai ha ngofua makehe mei he Failesisita, kuo tali 'i he ngaahi makatu'unga 'oku ne pehe 'oku taau.

6 Kau ngaue'aki kuo fakamafai mo e ngaahi 'akauni 'a e kau fakafofonga'i

- (1) 'E ngofua ki ha taha, kau ai ha sino fakalao, sino fakalao muli, pe fakafofonga fakapule'anga, ke hoko ko ha taha ngaue'aki kuo fakamafai ke ne ngaue'aki 'a e lesisita faka'initaneti ki he taumu'a ke ngaue'aki 'a e ngaahi ngaue faka'initaneti.

- (2) 'E ngofua ki he Failesisita ke kole ha ngaahi tohi pe ha fakamo'oni kehe mei ha taha pe 'oku ne fie hoko ko ha taha ngaue'aki kuo fakamafai koe'uhi ke fakapapau'i 'a e faka'ilonga'i 'o e taha pe sino ko ia 'i he fiemalie ki ai 'a e Failesisita.
- (3) 'E ngofua ki he Failesisita, 'i he tohi kole, ke tali mo fokotu'u ha 'akauni 'a e taha fakafongfa'i 'i he laiseni 'o e pe ma'ae taha ngaue'aki kuo fakamafai ki he taumu'a ke ne ngaue'aki 'a e ngaahi ngaue faka'initaneti.
- (4) Kuo pau ke 'ikai 'i ai ha totongi ki he hoko ko ha taha ngaue'aki kuo fakamafai pea mo hono fokotu'u 'o ha 'akauni 'a e taha fakafongfa'i.
- (5) Kuo pau ki he tohi kole ki ha 'akauni 'a e taha fakafongfa'i ke –
 - (a) 'i he founa kuo tali 'e he Failesisita; mo
 - (b) fakataha mo ha fakamo'oni 'oku fiemalie ki ai 'a e Failesisita fekau'aki mo e faka'ilonga'i 'o e taha fakafongfa'i.
- (6) Koe'uhi ke lava ha taha ngaue'aki kuo fakamafai 'o fa'u ha faile 'i loto 'i he lesisita, kuo pau ke ne fuofua hu ki he lesisita faka'initaneti 'o ngaue'aki 'a e ngaahi fakamatala hu atu 'oku tauhi fakafo'ituitui 'o hange ko e lea malu'i, fika fakapulipuli (PINs) pe hange ko ia. 'Oku 'ikai fiema'u 'a e Failesisita ke ne fakapapau'i pe ko e taha faile 'i he 'initaneti ko ha taha ngaue'aki kuo fakamafai 'oku ngofua ke ne ngaue'aki 'a e fakamatala hu atu 'oku fakahu ki he ngaue faka'initaneti.
- (7) Kuo pau ki he totongi 'o e ngaahi totongi, mo'ua, mo e ngaahi totongi tomui ki he lesisita faka'initaneti ke fakahoko mei he 'akauni 'a e taha fakafongfa'i.
- (8) 'E ngofua ki he totongi 'o e pa'anga ki he 'akauni 'a e taha fakafongfa'i ke ngaue'aki ha founa kuo tali 'e he Failesisita mei he taimi ki he taimi.
- (9) 'I hono kole, 'e ngofua ki he Failesisita ke 'oatu ha fakamatala 'i he mahina taki taha ki he 'akauni 'a e taha fakafongfa'i kotoa pe 'o fakaha ai 'a e ngaahi kuletiti mo e tepiti ki he 'akauni 'a e taha fakafongfa'i.

7 Ngaahi foomu lesisita faka'initaneti

- (1) Kuo pau ki ha tohi, fanongonongo pe foomu 'oku fakahu mai 'o fakafou 'i he ngaue faka'initaneti ke fakakakato fakatatau ki he ngaahi fakamatala, ngaahi fakahinohino pe ngaahi tu'utu'uni 'oku fakamahino'i 'i he lesisita faka'initaneti, pe 'e he Failesisita.
- (2) Ko e ngaahi foomu ke ngaue'aki 'i he Lao ko e ngaahi foomu ia kuo tali 'e he Failesisita ke fakahu 'i he 'initaneti pea 'oku kau ai 'a e ngaahi fakamatala 'oku ma'u 'i he lesisita faka'initaneti 'oku fekau'aki mo e foomu.
- (3) Kuo pau ki ha foomu kuo tali 'e he Failesisita ki he lesisita 'i he 'initaneti ke fakakakato 'o fakatatau ki he ngaahi fakahinohino 'oku 'i loto 'i he lesisita faka'initaneti.

- (4) Kapau ko ha tohi, faile pe fanongonongo kuo fakahu 'o fakafou 'i he ngaue faka'initaneti 'oku fiema'u ha toe fakamatala tanaki, kuo pau ki he fakamatala ko ia ke tuku hake 'i he founga faka'elekitulonika 'i he ngaue faka'initaneti.

8 Totongi fakalukufua

- (1) Kuo pau ki he ngaahi totongi 'oku ha 'i he Tepile 1 ke totongi ki he Failesisita 'o fekau'aki mo e ngaahi me'a 'oku felave'i mo ia.
- (2) 'E ngofua ki he ngaahi totongi 'oku ha 'i he Tepile 1 ke kau ai 'a e ngaahi totongi, ngaahi totongi tomui mo e ngaahi mo'ua 'e ala totongi ki hono fakahu 'o ha tohi ki he Failesisita 'i he hili pe 'a e 'osi 'o e taimi kuo tu'utu'uni 'e he Lao pe Tu'utu'uni ko eni.
- (3) Kuo pau ki he ngaahi totongi ke fakahoko ki hono ngaue'aki 'o e ngaue faka'initaneti ke pulusi 'e he Failesisita 'i he uepisaiti 'a e Potungau mei he taimi ki he taimi.

9 Taimi ki hono totongi 'o e ngaahi totongi, ngaahi mo'ua, pe ngaahi totongi ki he faile tomui

- (1) Kuo pau ke totongi 'a e ngaahi totongi, ngaahi mo'ua pe ngaahi totongi ki he faile tomui 'oku tu'utu'uni 'e he ngaahi tu'utu'uni ko 'eni 'i he taimi 'oku fakahoko ai 'a e ngaue fakapa'anga fekau'aki mo ia.
- (2) Kuo pau ke totongi 'a e ngaahi totongi, ngaahi mo'ua mo e ngaahi totongi tomui –
- (a) 'i ha founga totongi 'oku tali 'e he Failesisita mei he taimi ki he taimi; pe
- (b) 'aki 'a e tepiti pe mei he 'akauni 'a e taha fakafongai 'oku kuletiti 'o 'ikai si'i hifo 'i he mahu'inga 'o e totongi pe mo'ua.

10 Faka'ataa 'o e ngaahi totongi, ngaahi mo'ua pe ngaahi totongi tomui

- (1) 'E ngofua ki he Failesisita 'i ha fanongonongo tohi ki he taha 'e ala totongi ha totongi, mo'ua pe totongi tomui 'i he Ngaahi Tu'utu'uni ko eni, ke ne faka'ataa kakato pe ha konga 'o ia.
- (2) 'E ngofua ki he Failesisita ke ne faka'ataa ha totongi, mo'ua pe totongi tomui kapau 'oku ne pehe ko e fiema'u ke totongi kakato pe ha konga 'o ia –
- (a) 'oku ngalingali te ne fakatupu ha faingata'a lahi ki he taha 'e ala mo'ua ke ne totongi;
- (b) 'oku 'ikai ke tataua ia mo e me'a 'oku lolotonga hoko;
- (c) 'oku ngalingali ke hoko ha uesia ki he kau kuletitoa 'o e laiseni pisinisi; pe

- (d) ko e ngaahi makatu'unga 'o e vahevahe taau 'oku fakamahino pau 'a e poupou ki ha faka'ataa.
- (3) 'E ngofua ke fekau'i 'e he Failesisita ke totongi ha totongi, mo'ua, pe totongi tomui 'i he taimi 'oku fakahu mai ai ha tohi fakataha mo ha kole ke faka'ataa 'a e ngaahi totongi, ngaahi mo'ua pe ngaahi totongi tomui, pea kapau 'e tali 'a e faka'ataa, 'e ngofua ke fakafoki 'e he Failesisita 'a e totongi ki he 'akauni 'a e taha fakafongai.

11 Tohi kole ke lesisita

- (1) Kuo pau ke fakahu mai ha tohi kole ke lesisita ha laiseni pisinisi fakataha mo e totongi kuo tu'utu'uni 'oku felave'i 'i he Tepile 1 pea 'e fakahu ki he lesisita faka'initaneti 'o fakafou 'i ha ngaue faka'initaneti.
- (2) Kapau 'e 'ikai tali 'e he Failesisita ha tohi kole, kuo pau ke nau fakaha ki he taha kole 'i ha tohi fekau'aki mo e ngaahi 'uhinga 'o e 'ikai tali.
- (3) Kapau 'e 'ikai tali ha tohi kole makatu'unga 'i he ngaahi 'uhinga fakalao pau 'oku ha 'i he kupu 5 'o e Lao, kuo pau ke 'ikai fakafoki 'a e totongi kole.
- (4) 'E ngofua ke fakafoki ha tohi kole 'e he taha kole ki he Failesisita, pea 'i he tu'unga ko 'eni, kuo pau ke 'ikai fakafoki 'a e totongi kole.
- (5) 'I he taimi 'oku ma'u mai ai ha tohi kole 'oku faipau ki he Ngaahi Tu'utu'uni ko 'eni, kuo pau ke 'oatu 'e he Failesisita ki he taha kole ha tohi fakamo'oni 'o e lesisita laiseni pisinisi 'oku ha ai 'a e 'aho 'o e lesisita.

12 Ngaue Fakapisinisi

- (1) Kuo pau ki ha taha laiseni pisinisi ke ne ma'u ha laiseni pisinisi pe 'e taha ki he kotoa 'o 'ene ngaahi ngaue fakapisinisi 'oku kau ki ai.
- (2) Kuo pau ke fakamahino'i 'e he tohi kole 'a e ngaahi ngaue pisinisi pau 'e kau ki ai 'o hange ko ia 'oku tuku atu 'i he lesisita faka'initaneti.
- (3) 'Oku fe'unga pe 'a e tohi kole 'e taha ke ne ma'u kotoa 'a e ngaahi ngaue fakapisinisi kotoa pe 'oku kau ki ai.
- (4) Kapau 'e liliu 'a e ngaahi ngaue fakapisinisi 'i ha vaha'ataimi, kuo pau ke fakahu 'e he taha pisinisi ha fakatonutonu ki he Failesisita 'a ia 'oku ha mahino ai 'a e ngaahi ngaue pisinisi lolotonga.

13 Vaha'ataimi 'o e lesisita

- (1) Kuo pau ki ha laiseni pisinisi ke 'aonga 'o ta'engata ka kuo pau ki he kau ma'u laiseni pisinisi ke faipau ki he lao pea lesisita totonu 'a e fanongonongo 'o e hokohoko atu 'o e ngaue fakapisinisi.

- (2) Kuo pau ke fakahu atu 'a e fanongonongo 'o e hokohoko atu 'o e ngaue fakapisinisi 'i he ta'u kotoa pea ke fakahu fakataha mo e totongi totonu 'oku tu'utu'uni 'i he Tepile 1.
- (3) 'I hono ma'u 'o ha fanongonongo 'o e hokohoko atu 'o e ngaue fakapisinisi fakataha mo e totongi totonu, kuo pau ke lesisita 'e he Failesisita 'a e fanongonongo pea foaki ki he taha kole ha laiseni pisinisi kuo fakafo'ou.

14 Fakatonutonu 'o e Lesisita mo e Laiseni

- (1) Kapau ko e fakamatala 'i loto 'i he Tohi Fakamo'oni 'o e Laiseni Pisinisi pe 'i he Lesisita Laiseni Pisinisi 'oku 'ikai ke tonu koe'uhi ko ha liliu 'i he ngaahi makatu'unga, kuo pau ki he taha pisinisi 'i loto 'i he 'aho ngaue 'e 10 ke ne faile ha fakatonutonu ki he lesisita laiseni pisinisi 'o fakafo'ou 'i ha ngaue faka'initaneti.
- (2) Kuo pau ke kau 'i he fakatonutonu 'a e totongi kuo tu'utu'uni 'i he Tepile 1.
- (3) Kapau 'oku ma'u 'e he Failesisita ha fakatonutonu 'i he tu'utu'uni si'i (1) 'a ia 'oku fakatonutonu ai 'a e fakamatala 'oku ha 'i he Tohi Fakamo'oni 'o e Lesisita Laiseni Pisinisi, kuo pau ke foaki 'e he Failesisita ha Tohi Fakamo'oni 'o e Lesisita Laiseni Pisinisi kuo fakatonutonu.

15 Kaniseli 'o e lesisita

Kapau 'oku kaniseli 'e he Failesisita ha laiseni pisinisi, kuo pau ke ne –

- (a) fanongonongo ki he taha pisinisi 'i ha fetu'utaki tohi 'a e 'uhinga ki hono kaniseli; pea
- (b) kuo pau ke fakaha 'e he fanongonongo ki he taha 'oku laiseni 'a 'ene totonu ke tangi.

16 Tangi ki he Minisita

- (1) 'E ngofua ke fakahoko ha tangi ki ha tu'utu'uni kuo fakahoko 'i he tu'utu'uni 11(2) pe 15 pea kuo pau ke fakahoko 'i he tohi ki he Minisita 'i loto 'i he 'aho ngaue 'e 14 mei he 'aho 'oku 'oatu ai ki he taha laiseni 'a e fanongonongo 'o e tu'utu'uni.
- (2) Kuo pau ki he tangi ke fakaha 'a e ngaahi makatu'unga 'o e tangi.
- (3) Kuo pau ki he Minisita, 'i loto 'i he 'aho ngaue 'e 28 mei hono ma'u 'o e tangi, ke fakakaukau 'i 'a e kotoa 'o e ngaahi fakamatala felave 'i kuo fakahoko 'e he taha 'oku laiseni pea tu'utu'uni ki he tangi.
- (4) Kuo pau ki he Minisita 'i loto 'i he 'aho ngaue 'e 3 mei he 'aho 'o e tu'utu'uni ki he tangi, ke fakahoko ki he taha laiseni 'i ha fetu'utaki tohi 'a 'ene tu'utu'uni.

17 Taimi 'oku kamata ngaue'aki ai 'a hono kaniseli

Kapau 'oku kaniseli 'e he Failesisita ha laiseni pisinisi, kuo pau ke 'ikai kamata ngaue'aki 'a e kaniseli kae 'oleva ke 'osi 'a e taimi 'a ia 'e malava ai ke fakahoko ha tangi pea, kapau kuo fakahoko 'a e tangi ko ia, pea 'i he taimi 'e toki fakahoko ai ha tu'utu'uni faka'osi ki he tangi ko ia.

18 Ngaahi tautea

- (1) Kapau 'oku 'ikai faipau 'a e taha laiseni ki he Ngaahi Tu'utu'uni ko eni, 'e ngofua ki he Failesisita ke hilifaki ha tautea pe totongi faile tomui 'i hono tu'utu'uni 'i he Ngaahi Tu'utu'uni ko eni.
- (2) Kapau 'e hilifaki 'e he Failesisita ha tautea pe totongi faile tomui 'i he tu'utu'uni si'i (1), kuo pau ki he Failesisita ke fakahoko ki he taha laiseni 'i ha fetu'utaki tohi.

19 Fakapekia

'Oku fakapekia 'i heni 'a e Ngaahi Tu'utu'uni ki he Ngaahi Laiseni Pisinisi [Vahe 17.01.01].

Na'e fakahoko 'i Nuku'alofa 'i he 'aho **18** ni 'o **Novema** 2025.

Hon. Kapelieli M. Lanumata

Minisita ki he Fefakatau'aki mo e Fakalakalaka Faka'ekonomika

TEPILE 1

(Kupu 23(2)(b) 'o e Lao)

NGAAHI TOTONGI 'OKU TU'UTU'UNI

Fika	Ngaue	Totongi (\$TOP)
1	Tohi Kole ki he Lesisita Laiseni Pisinisi	\$100
2	Fakamo'oni 'o e fakafo'ou 'o e lesisita laiseni pisinisi	\$50
3	Lesisita 'o e liliu 'i he Fakatonutonu 'o e lesisita mo e/pe Tohi Fakamo'oni Laiseni Pisinisi	\$30
4.	Sivi'i 'i he 'initaneti 'a e tanaki'anga fakamatala faka'ilekitulonika 'oku 'i loto ai 'a e Lesisita Laiseni Pisinisi	Ta'etotongi
5.	Ngaahi tatau tohi mei he Lesisita Laiseni Pisinisi 'oku tuku atu 'e he Potungaue	\$10 ki he A4
6.	Totongi tomui ki hono faile 'o e fakatonutonu 'oku fiema'u ki he lesisita laiseni pisinisi	\$30
7.	Totongi tomui ki hono faile 'o e Fakamo'oni 'o e Fakafo'ou	\$30
8.	Totongi toe fokotu'u hili 'a e kaniseli 'o e lesisita laiseni pisinisi	\$100
9.	Fanongonongo 'o e kaniseli 'o e pisinisi 'e he taha pisinisi	Ta'etotongi
10.	Ki ha toe faile 'oku 'ikai fakaha tonu 'i he Tepile 1	\$20

* Ko e ngaahi totongi kotoa 'oku 'ikai kau ai 'a e Tukahau Ngaue'aki 15%